

Marian Górecki, Dorota Kozieja-Ruta

Politechnika Wroclawska

Wroclaw

Omówienie oprogramowania komputerowego *Studium IV* wraz z przygotowanymi do niego lekcjami języka polskiego

Na potrzeby Studium Nauki Języków Obcych przy Politechnice Wrocławskiej opracowano program komputerowy *Studium*. Programy komputerowe wspomagają jedynie nauczanie języków obcych. Są pomocne w prezentowaniu i automatyzowaniu materiału językowego. Pozwalają na usystematyzowanie zdobytej wiedzy. W dużym stopniu ułatwiają i uatrakcyjniają pracę nauczyciela. Komputer ma oprócz wszystkich cech pomocy dydaktycznej dodatkową zaletę, jaką jest interaktywność. Oznacza to, że komputer przyjmuje informacje od nauczyciela i ucznia, który może jednocześnie na bieżąco kontrolować własne postępy. Technika komputerowa umożliwia więc uczącemu się samokontrolę i zapewnia indywidualizację nauczania. To z kolei może przyczynić się do sprawniejszego i efektywniejszego uczenia się języków obcych.

Komputer jest pomocny na początkowym etapie pracy, kiedy uczący się zapoznaje się z nowym słownictwem, dotyczącym konkretnego tekstu. Nie musi sięgać do słownika, oszczędzając jednocześnie czas. Należy podkreślić, że oprogramowanie komputerowe stanowi integralną całość z podręcznikiem.

Program komputerowy *Studium* jest programem otwartym, który wypełnia się dowolnym materiałem językowym według ustalonej struktury. Możliwa jest praca za pomocą dyskietki, twardego dysku i sieci. Można wpisywać następujące typy ćwiczeń:

- uzupełnieniowe,
- wielokrotnego wyboru,

- słownika,
- tłumaczeniowe,
- transformacyjne.

Każda lekcja może zawierać następujące elementy:

- opis,
- temat,
- tekst,
- słownik,
- materiał językowy.

Opis wyjaśnia, czego dotyczy dana lekcja oraz dla kogo jest przeznaczona.

Temat zawiera szczegółowe wyjaśnienia dotyczące tekstu, ćwiczeń językowych, punktacji oraz metod pracy z komputerem.

Tekst występuje wówczas, gdy w lekcji przewidziane są ćwiczenia z nim związane. Objętość tekstu jest dowolna.

Do każdej lekcji można przygotować słownik, wyjaśniający hasła wywoływane na każde życzenie uczącego się.

Ćwiczenia mogą dotyczyć zarówno tekstu, jak i różnorodnych zagadnień językowych. Liczba ćwiczeń jest dowolna.

Oprogramowanie *Studium* umożliwia pracę w dwóch trybach: nauki i testu. W obydwu trybach kolejność pytań jest przypadkowa. Jeżeli nie udzielono odpowiedzi na wszystkie pytania, to pojawiają się one ponownie na końcu. W obu trybach można, po skończonej pracy, przyrzeć się przebiegowi ćwiczenia czy testu i porównać swoje odpowiedzi z odpowiedziami wzorcowymi. Tryb „test” dopuszcza możliwość skorygowania swoich odpowiedzi przed zatwierdzeniem punktacji. W trybie „nauka” nie można poprawić odpowiedzi uznanych za niepoprawne. Przewidziano natomiast korzystanie z odpowiedzi, bardzo korzystnych dla użytkownika, który od razu wie, gdzie i dlaczego popełnił błąd. W trybie „test” odpowiedzi nie są dostępne, dlatego też przeprowadza się w nim egzaminy. Poza podpowiedziami w trybie „nauka” pojawia się jeszcze komentarz typu: *dobrze – źle*. Działa tu też tzw. *zakładka*, polegająca na zaznaczeniu tego fragmentu tekstu, którego dotyczy pytanie.

Lekcje komputerowe z języka polskiego były opracowywane kilkustopniowo. I etap obejmował lekcje przeznaczone dla studentów kursu zerowego, które uzupełniały podręcznik do nauczania początkowego. II etap stanowiły lekcje dla obcokrajowców na poziomie średnio zaawansowanym oraz dla politechnicznych grup polonijnych. Punktem wyjścia każdej lekcji był krótki tekst techniczny. Na III etapie pracy przygotowano zestaw 18 testów w opcjach MC (wybór) i UZ (uzupełnienie). IV etap stanowiła już praca w ramach *Studium III Multimedia*. Jest to bogaty autorski program wykorzystujący wszechstronnie możliwości

multimedialne oferowane przez środowisko *Windows*: dźwięk, grafikę, animacje i sekwencje wideo. Oprogramowanie składa się tutaj z następujących części:

- a) autorskiej – *Creator II*,
- b) ćwiczącej – *Studium III*,
- c) podsumowującej – *Statystyka II*.

Ad a). *Creator II* służy do przygotowywania własnych ćwiczeń związanych z programem, podręcznikiem lub z opracowywanym materiałem. Pozwala tworzyć ćwiczenia z zastosowaniem luk do uzupełniania lub pytań wielokrotnego wyboru. Do każdego pytania można dołączyć dźwięk, grafikę albo sekwencję wideo, a także podpowiedzi czy komentarze (również dźwiękowe).

Autor ma do dyspozycji kilka typów ekranów:

- ekran wprowadzający, zawierający grafikę lub animację; w razie potrzeby można dołączyć do niego ekran tekstowo-ćwiczący;
- ekran tekstowo-ćwiczący z tekstem i lukami do uzupełnienia oraz pytaniami wielokrotnego wyboru;
- ekran dialogowy – niesprawdzany przez komputer, w którym użytkownik uczestniczy z przygotowanymi wzorcami w postaci tekstu i nagrania fonicznego;
- ekran oceniający ćwiczenie – użytkownik może ocenić ćwiczenie lub wykonać zadanie, sprawdzone następnie przez nauczyciela.

Ad b). *Studium III* jest programem wykonującym ćwiczenia wpisane za pomocą *Creatora II*. Zawiera on program przeszukujący zestaw utworzonych ćwiczeń. Pomaga dotrzeć użytkownikowi do tych ćwiczeń, które go interesują. W trakcie wykonywania ćwiczenia można zmieniać swoje odpowiedzi dowolną liczbę razy.

Ad c). *Statystyka II* służy do analizy wyników zarówno całej grupy, jak i indywidualnego użytkownika. Użytkownik ocenia także przydatność ćwiczeń. Są to bardzo cenne dla nauczyciela pomoce dydaktyczne, dostępne tylko w tym programie.

W Studium Nauki Języków Obcych przy Politechnice Wrocławskiej uczy się młodzież polonijna ze wschodu (Kazachstan, Ukraina, Białoruś, Litwa, Łotwa). Słuchacze ci po ukończeniu kursu języka polskiego studiują na różnych kierunkach: humanistycznych, ekonomicznych, politechnicznych i medycznych. Powinni więc nie tylko bardzo dobrze mówić po polsku, ale także znać kulturę polską. Z myślą o nich przygotowano na ostatnim etapie pracy z komputerem lekcje dotyczące pisemnych i ustnych form wypowiedzi (dyskusja i opis) oraz zwyczajów i świąt w Polsce.

Opracowano 7 następujących całościowych lekcji:

1. *Wszystkich Świątych*

2. *Andrzejki*
3. *Święto Niepodległości 11 XI*
4. *Mikołaj*
5. *Choinka*
6. *Sylwester*
7. *Wielkanoc*

Każda lekcja zawiera:

1. Tekst.
2. Ćwiczenia związane z tekstem.
3. Słownik.
4. Ćwiczenia związane ze słownikiem.
5. Przekształcenia gramatyczne.
6. Ćwiczenia leksykalno-frazeologiczne.
7. Ćwiczenia ortograficzno-interpunkcyjne.
8. Rysunki i ćwiczenia do rysunków.
9. Wideo z ćwiczeniami.

Do każdej lekcji przygotowano kilka tekstów dotyczących danego zagadnienia, np. lekcja o Świącie Niepodległości obejmuje:

- tekst ogólny o 11 XI;
- tekst o działaniach poprzedzających wybuch powstania;
- tekst przedstawiający postać J. Piłsudskiego;
- wiersze, które były brane pod uwagę przy wyborze hymnu polskiego.

Ćwiczenia do tekstu sprawdzają stopień zrozumienia samego tekstu i występującego w nim słownictwa (odpowiadanie na pytania związane z tekstem, objaśnianie terminów, uzupełnianie luk przez wstawianie brakujących elementów, np. różnych części mowy). Z każdego tekstu wybiera się wyrazy, których zrozumienie może sprawić największą trudność i opisowo podaje się ich znaczenie, korzysta z definicji zaczerpniętych ze *Słownika języka polskiego*¹.

Utrwaleniu tego słownictwa służą ćwiczenia uzupełniające, polegające na wybraniu odpowiedniego terminu i uzupełnieniu nim brakującego miejsca w zdaniu, oraz ćwiczenia wyboru, polegające na wybraniu odpowiedniego opisu lub definicji danego terminu.

Przekształcenia gramatyczne obejmują ćwiczenia dotyczące np. aspektu, rekcji, trybu rozkazującego, czasów, odmiany różnych części mowy, spójników podwójnych, szyku wyrazów w zdaniu, składni części mowy itd.

Ćwiczenia leksykalno-frazeologiczne obejmują materiał z zakresu synonimii, homonimii, antonimii oraz frazeologii wyrazów (np. nazwy czę-

¹ *Słownik języka polskiego*. Red. M. Szymczak. T. 1-3. Warszawa 1978.

ści ciała w związkach frazeologicznych, uzupełnianie idiomów, czasowników w związkach frazeologicznych, wyjaśnianie znaczeń idiomów, zastępowanie podanych wyrażeń synonimicznymi związkami frazeologicznymi). Ćwiczenia ortograficzno-interpunkcyjne dotyczą pisowni łącznej i rozdzielnej, *ch – h, ó – u, ż – rz*, prawidłowego użycia przecinka. Można tutaj korzystać z podpowiedzi. Ukazuje się wówczas regułka, odnosząca się do danego przykładu. Ćwiczenia te związane są z tekstami występującymi w danej lekcji.

Do każdej lekcji dobrany został odpowiedni rysunek pomagający zrozumieć tekst, czasem przybliżyć sylwetkę opisywanego bohatera, tak jak np. w lekcji poświęconej 11 listopada. Przygotowano również ćwiczenia, których celem jest pomoc w zrozumieniu tekstu oraz utrwalenie poznanego słownictwa.

Na zakończenie każdej jednostki przedstawia się krótki film (około 2 min). Jego poszczególne kadry zawierają skąpy materiał ilustracyjny, z którego zawsze jednoznacznie wynika określona, pożądana wypowiedź. Po jego prezentacji studenci wykonują ćwiczenia wyboru i uzupełniające. Jest to ostatni etap pracy, podany w atrakcyjny sposób, sprawdzający i utrwalający wiadomości nabyte przez słuchaczy w trakcie lekcji.

Filmy realizowane są samodzielnie w *Studium* bądź zawierają fragmenty programów telewizyjnych lub filmów. W przygotowaniu są kolejne jednostki, które zamkną cykl poświęcony zwyczajom i świętom w Polsce.